

דבר-תורה: רעיונות קצרים, משלים וסיפורים לפרשיות השבוע, מועדים ואירועים שונים

מאוצרו של הרב שלמה הלוי

חנוכה

כמה ימים היה הנס?

במסכת שבת (כא:) מובא ציטוט ממגילת תענית המסביר שמספר ימי חג החנוכה - שמונה ימים, כזכר לנס פח השמן: "שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה".

הקשה הבית יוסף (אחד מהמפרשים הראשונים): מדוע אנו חוגגים את חג החנוכה שמונה ימים, הרי היה בכד שמן ליום אחד, וא"כ הרי שהנס היה רק שבעה ימים? ומדוע מדליקים שמונה ימים? תירוצים רבים נאמרו על שאלה זו נביא אחד מהם:

היום הנוסף הוא לזכר מציאת פח השמן, שאף היא בעצמה הייתה בדרך נס. שכן היוונים טימאו את כל השמנים, והעובדה שנעלם מעיניהם הפח ונתגלה דווקא לכוהנים, היא נס גדול שראוי לחגוג לו יום בפני עצמו.

משל למה הדבר דומה: לסוחר שנסע ליריד והיו עימו שמונה שקיות מלאות מטבעות זהב. בדרך שדדו ממנו את כספו, מלבד שקית אחת, שבדרך נס נעלמה מעיני השודדים. כשהגיע ליישוב שכר גברתנים שירדפו עמו אחר השודדים. ובאותה שעה נדר שאם יושב לו כספו - ייתן ממנו חמישית לצדקה. - תפילתו התקבלה, והסוחר שב לביתו שמח וטוב לב, והכסף ברשותו.

כשבאו גבאי הצדקה לגבות ממנו חמישית מכספו, נתעורר ביניהם ויכוח. הסוחר טען שאינו חייב ליתן חומש אלא על שבעת השקיות שבהם נעשה הנס, אך הגבאים טענו לעומתו שעיקר הנס נעשה בשקית הראשונה, שאלמלא הבחינו בה הגנבים - לא היה לו כסף לשכור גברתנים לרדוף אחריהם, ולא היה חוזר אליו מאומה...

והנמשל הוא: שאלמלא נעשה הנס שהיוונים פשפשו בכל ההיכל ולא מצאוהו - לא היה שמן שעל ידו יעשה נס לכל שמונת הימים ולכן חוגגים יום נוסף לזכר מציאת פח השמן.

בעלי האגדה הוסיפו להסביר לפי תירוץ זה את המשפט בפזמון "מעוז צור": "בני בינה - ימי שמונה קבעו שיר ורננים". - מילים אלו טעונות ביאור, מדוע נצרכו דווקא "בני בינה" כדי לקבוע שיר ורננים?

אולם, לפי התירוץ הזה מובן. הנס שנעשה ביום הראשון הוא בדרכי הטבע, והרואה עלול לתעות שאין כאן נס. בני בינה, כשראו את הנס שהפך דלק שמונה ימים, הבינו שגם מציאת הפח אף היא נס וצריך לקבוע לזה יום נוסף...

הבה נפיץ את האור בכל שמונת הימים בחינת מוסיף והולך..

שבת שלום ומבורך